Eduskunnan talousvaliokunta
TaV@eduskunta.fi

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle kaivoslain muuttamisesta (HE 126/2022)

Lake Saimaa ry

Lake Saimaa ry:n tarkoituksena on Saimaan matkailutoimijoiden välisen markkinointiyhteistyön syventäminen, synergiaedun tavoitteleminen ja siihen liittyvä yhteistoiminta. Alueen matkailun tunnettuisuuden lisääminen perustuu puhtaaseen luontoon ja yhteiseen Lake Saimaa - Purest Finland -brändiin pohjautuvaan matkailumarkkinointiin.

Yhdistyksen jäsenet ovat: Etelä-Karjalan liitto, Etelä-Savon maakuntaliitto, Imatran kaupunki, Imatran Seudun Kehitysyhtiö Oy, Imatra Base Camp Oy, Lappeenrannan kaupunki, goSaimaa Oy, Mikkelin kaupunki, Mikkelin kehitysyhtiö Miksei Oy, Mikkelin Seudun Matkailupalvelu ry, Savonlinnan kaupunki, Savonlinnan Seudun Matkailu Oy, Varkauden kaupunki ja Navitas Kehitys Oy.

Matkailulla suuri merkitys Saimaan alueella

Matkailun merkitys Saimaan alueella on poikkeuksellisen suuri. Matkailu on yksi alueen kasvavista elinkeinosta. Lake Saimaan kattamalla alueella (Etelä-Savo, Etelä-Karjala, Varkaus) matkailun työllistävä vaikutus oli 3.519 henkilötyövuotta ja välitön matkailutulo alueelle on 649 miljoonaa euroa (vuonna 2019). Samana vuonna matkailun kokonaisvaikutus alueen talouteen oli 856 miljoonaa euroa. Vuonna 2018 Saimaan alueella vieraili 5,7 miljoonaa matkailijaa tai päiväkävijää.

Puhdas luonto matkailun perustana

Saimaa edustaa Suomen hienointa järviluontoa ja sen markkinoinnissa niin kansainvälisesti kuin kotimaassa korostetaan alueen puhtaita luontoarvoja. Mikäli kaivostoimintaan liittyvät puhdasta luontoa ja siihen perustuvaa alueen mainekuvaa uhkaavia potentiaalisia ympäristöriskejä ei kyetä tehokkaasti ennakolta torjumaan, on kaivostoimintaa alueella kyettävä rajoittamaan, ja viime kädessä se on voitava kokonaan estää.

Puhtaaseen luontoon perustuva matkailu ja siihen liittyvät elinkeinot on turvattava ja kaivostoiminnan sille tuomat uhkakuvat on tehokkaasti ehkäistävä jo ennakolta.

Kaavoitus kaivosluvan edellytyksenä

Lake Saimaa ry kannattaa, että jatkossa kaivostoiminta perustuisi kunnan laatimaan asemakaavaan tai oikeusvaikutteiseen yleiskaavaan, jolloin kaivosalueen perustaminen maakuntakaavan perusteella poistuisi. Kunnan tulee voida päättää, kaavoitettaisiinko

tietty alue kaivoshanketta varten ja muuta elinkeinotoimintaa tai käyttötarkoitusta varten. Kaavoituksessa tulee määritellä kaivoshankkeen ja muiden maankäyttömuotojen välinen suhde.

Kunnalla on oltava mahdollisuus itsenäisesti päättää käynnistääkö kunta ylipäätään oikeusvaikutteisen kaavan laatimisen suunnitellulle kaivosalueelle. Tämä parantaa kuntien mahdollisuuksia oman alueensa suunnittelussa ja lisää paikallista vaikuttamismahdollisuutta.

Koska kaavoituksen sisällöstä säädetään muussa lainsäädännössä, maankäyttö- ja rakennuslaissa, on tärkeää varmistaa käytännössä eri kaavatasojen keskinäinen toimivuus ja yhteensopivuus kunnan kaivoslaissa tarkoitetun päätösvallan turvaamiseksi ja tietojen vaihtoa kaivosprosessin etenemisestä. Esimerkiksi kaivosviranomaisen on pidettävä maakuntien liitot ajan tasalla, jotta nämä maakuntakaavaa valmistelevina viranomaisina voivat ottaa huomioon kaivostoimintaan liittyvät muutokset.

Kunnan päätösvaltaa tulee laajentaa malminetsintälupaan. Malminetsintäluvan esteeksi tulee määritellä, ettei kaivostoiminta sovellu kyseiselle alueelle tai että kunta vastustaa kaivostoimintaa alueella. Myös muulle elinkeinotoiminnalle kuten matkailulle osoitettava alueen käyttö tulee olla malminetsintäluvan esteenä.

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Kaivoslakiin on selkeämmin kirjattava, mitä muiden lakien velvoitteita hakijan on otettava huomioon varauksia, malminetsintä- tai kaivos- ja kullanhuuhdontalupia haettaessa tai tällaisen toiminnan aloittamista suunniteltaessa. Myös lakien väliset suhteet ovat epäselvät.

Nykyisen kaivoslain 44 §:ssä (Varausilmoitus) todetaan, että varausalueesta on rajattava 7 §:n 2 momentissa sekä 9 §:n 4 momentissa tarkoitetut alueet. Varausalueesta on rajattava luonnonsuojelulain 11 §:ssä tarkoitetut kansallispuistot ja 12 §:ssä tarkoitetut luonnonpuistot.

Lake Saimaa ry esittää, että edellä tarkoitettu maininta tulisi lisätä myös nykyisen kaivoslain 7 ja 9 §:iin (malminetsintätyö ja malminetsinnän luvanvaraisuus), joissa määritellään, missä malminetsintätyötä ei saa tehdä.

Malminetsintälupa

Lakiluonnoksen mukaan malminetsintäluvan uusiminen 10 vuoden jälkeen vaatisi maanomistajien suostumuksen. Lake Saimaa ry katsoo, että malminetsintäluvan uusiminen tulisi tapahtua 5 vuoden välein ja siltä tulisi tällöin edellyttää maanomistajan suostumusta. Kunnan tulisi voida vuorovaikutteisen kuntalaisprosessin kautta halutessaan

aidosti vastustaa malminetsintää alueilla, joille ei ole kunnan mukaan mahdollista toteuttaa kaivosaluetta.

Kaivoslakiluonnoksen muutokset 46 §:ään ovat oikeansuuntaisia. LakeSaimaa esittää kuitenkin, että 46 §:n kohdan 7 sanamuotoa tulisi muuttaa. Olisi poistettava sanat painavasta syystä lauseessa: ” Alueelle, jonka osalta kunta vastustaa luvan myöntämistä kaavoituksesta johtuvasta tai muusta alueiden käyttöön liittyvästä painavasta syystä, jollei tärkeä yleinen etu edellytä luvan myöntämistä”. Näin lupaprosessissa annettaisiin kunnan lausunnolle malminetsintäluvasta nykyistä suurempi painoarvo.

Matkailun merkitystä väheksytään

Hallituksen esityksessä ei ehdoteta erillisen intressivertailun käyttöönottoa kaivostoiminnan ja erityisesti sen ympäristövaikutusten ja muiden elinkeinojen näkökulmien huomioon ottamista.

Esityksen perusteluissa tuodaan varsin yksipuolisesti esille kaivostoimintaa tukevia näkökohtia. Esityksessä perusteluissa kannetaan huolta malminetsintäinvestointien houkuttelevuudesta ja korostetaan kaivostoiminnan suurta aluetaloudellista merkitystä. Suomen eri osat ovat kuitenkin keskenään hyvin erilaisessa tilanteessa. Saimaan alueella matkailun merkitys elinkeinona on huomattavasti suurempi kuin kaivosteollisuuden niin absoluuttisesti kuin verrattuna muihin Suomen alueisiin. Samoja perusteita ei siten voida käyttää kaivostoiminnan hyväksyttävyyden perusteluina kaikkialla Suomessa.

Lake Saimaa ry

Pentti Mäkinen
puheenjohtaja

Tuula Kokkonen
sihteeri